

SZEKELY-UDVARHELY

1848 AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
 Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
 küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
 Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
 és kliring 10,489 sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
 Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
 Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
 szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Rendszer-változás.

(—gh) Az okos gazda úgy intézi a rendelkezésére álló földterület mive-
 lését, hogy a termények váltakozva
 jussanak bele. Ezt azért teszi, mert ha
 mindig egy helyen egyféle növényt ter-
 melne, akkor az a föld az így üzőtt
 rablógazdálkodás következtében a végén
 egészen terméketlenné válna és a reá
 fordított verejtékes munkája hiába való
 kísérletezés lenne.

Igy lehet tekinteni az ország köz-
 életét is. Negyvenöt év óta Magyaror-
 szágot folytonosan a 67-es kormányok
 uralják. Tehát állandóan egyféle politi-
 kai magot vetettek az ország közéleté-
 nek eleinte még termő talajába.

Azonban negyvenöt esztendő a
 népek életében is hosszú, a rablógaz-
 dálkodás terén pedig egyenesen fordul-
 tatra kényszerítő időpont.

A 67-es rendszer tehát annyira
 kiélte az országot, hogy immár acélos
 buza helyeti csak „gazt“ terem a
 talaj szelvében-hosszában. Ennek már
 az erőszak, pénz, pálinka alakjában
 szélhintett műtrágya sem használ.
 Csak a gyökeres rendszerváltozás hoz-
 hatja helyre, hogy ismét termővé, ál-
 dáshozóvá lehessen.

Hiszen akár a mostani kiváltsá-
 gosnak bátran nevezhető választói jogot
 tekintsük, akár az ezzel egyhuron pen-
 dülő törvényhatósági bizottsági közgyü-
 lések belső értékét vizsgáljuk, végtelen
 szomorúság töltheti el lelkünket a kiáltó
 igaztalanságok láttára, a mely egyedül
 és kizárólag csak a korhadt rendszer
 büne, évtizedekre tehető hibája.

Országgyűlési képviselőt nem a
 tulajdonképeni nemzet, a terheket nya-
 kaszakadtáig húzó polgárság választ,
 hanem a lakosságnak elenyészően cse-
 kely hányada. Ennek is igen nagy
 része még a régi jogon került a listába.
 Évről-évre halnak a legtöbbszörre
 vagyontalan öregek és így folyton
 kevesbedik a választók száma. Sőt
 némely helyen már annyira lepadt,
 mindössze 166 ember választ egy or-
 szággyűlési képviselőt, kinek természe-
 tesen aztán egyik választástól a mási-
 kig, még a színét sem látják. Ezek az
 ugynevezett biztos kerületek, hol a
 kukutyini kormány jelöltjét is feltétle-
 nül megválasztják az előre kiszabott
 díjért.

Ennek minél előbb végét kell sza-
 kitani. Ilyen rendszerrel az országot
 becsületesen kormányozni, igazi nép-
 parlamentet teremteni nem lehet.

Ez azonban még nem minden. A
 vármegyei törvényhatósági bizottságo-
 kat is újra kell szervezni és pedig az
 1886. évi XXI. t.-c. 24. §-a alapján oly
 módon, hogy a törvény teljes szósze-
 rint való értelmében érvényesüljön.
 Minden ötszáz lélek után az egy bi-
 zottsági tag feltétlenül megválasztandó
 és 10 évenként a lakosság számához
 mérten kiegészítendő.

A főispánságot egyszerűen el kell
 törölni s annak teendőit a vármegyei
 alispánokra ruházni. Semmi szükségük
 sincs reájuk a vármegyéknek, sőt a
 kormánynak is fölösleges figurák. Ha
 bizalom kell, azt az alispánok bőven
 tudnak szállítani. Az ország pedig fel-
 szabdul egy óriási tehertől. Várme-
 gyenként megmarad az oly nagy ösz-
 szeget kitevő főispáni fizetés, valamint
 a sok borraival, mely különösen vá-
 lasztások idején bőven kijár...

A főispáni fizetésekből igen sok
 elemi népiskolát lehetne építeni. De
 már csak egy is százszorosan többet
 ér az országnak, mint a mostani főis-
 pánok — tisztelet a kevés kivételnek,
 ha van — együttesen.

Ezt a rendszerváltozást várja a
 nép. Erre van elsőrendű szüksége az
 országnak.

Nehezen fog menni a rendszer-
 változás, de nem lehetetlen. Bizunk
 amaz elszánt férfiakból álló derék csa-
 patban, mely — mint az eddigi jelek
 fényesen igazolják — végsőig kitart.
 Igazuk van: „Inkább düljön össze az
 álpárlamentárizmusnak a hazugságra
 emelt épülete, hogysen annak sorvasztó
 hatását az ország továbbra is tűrni
 legyen kénytelen...”

A politikai helyzetről.

Lukács László miniszterelnök lett.
 Khuen-Héderváry gróf örökébe lépett. Új
 kormányt alakított. Új kormányt a Khuen
 minisztereivel. Megtartotta magának a bel-
 ügyi tárcát, pénzügyminiszternek pedig Te-
 leszky József államtitkárt nevezte ki. A
 horvát miniszteri tárcát Josipovich Géza
 kapta kezébe. Ennyi az egész változás. A
 miniszterek egyébként maradtak a régiak.

Ez az alakulás kedvező benyomást nem
 keltett azokban a politikai körökben, ame-
 lyek nem Tisza István gróftól kapják az
 irányítást, hanem önállóan szoktak gondol-
 kozni és cselekedni is.

Olyan hírek szállonganak, mintha Lu-
 kács miniszterelnök is a végleges véderőre-
 formot kívánná áteröltetni a képviselőházban
 mindenek előtt. Azutánra igéri majd a vá-
 lasztói reformot. Szóval azt akarná csele-
 kedni, amivel Khuen gróf — annyi ravasz-
 kodás után is — elbukott.

Ilyen észnélküli politikára, Lukács aligha
 vállalkozott. Hiszen azzal célt nem érhetne.
 Az ellenzéki pártokról fel sem tetelezhető,
 hogy a leghatásosabb fegyvert, a véderőre-
 formot eredménytelenül kisiklani engedjék a
 nemzet kezéből. Annyit és annyiszor csalód-
 tunk, oly sokszor becsapták a nemzetet az
 egyes pártok jelszavakkal, hogy már nagyon
 itt az ideje a komoly, férfias magatartásnak.

Lukács László kétségtelenül régi mester-
 hegedüs a politikai élet koncertjeiben. Khuen
 gróftól átvette a hangszer, melyen ő oly
 falcsul játszott, hogy minden oldalon kifü-
 tyülték. Lukács miniszterelnök most stimolja
 a kormány-hegedüt. Mindenki reá figyel és
 kíváncsian várja az első nótát, melyet e hó
 29-én (hétfőn) játszik a képviselőházban

Ekkor tudja meg az ország, hogy mit várhat,
 mit remélhet a magyar nemzet tőle. A he-
 gedü ugyanaz, csak a játékos más. Nincs
 kizárva, hogy sikere lesz, ha három lépés
 távolságra, mindegyik párttal a jó viszonyt
 föntartania sikerül. Csak vigyázzon a jó ba-
 ráitaira, hogy agyon ne szeressék, mint előd-
 jét az akarat nélküli mungók.

Bizony nagyon is ráferne erre a sze-
 gény, agyonnyomorgatott országra egy kis
 békés, belső rendszerét felrisszító hamisítat-
 len nemzeti munka De öngyilkosságunk árán
 nem kérünk belőle, mert százszor inkább
 küzdünk élve, mint halottként pihenjünk!...

Lukács László elég praktikus politikus
 ahhoz, hogy értékelni tudja azokat a poli-
 tikai tényezőket, a kikre támaszkodni ohajt.
 Ezek között elegenden vannak, a kik bizonyára
 a hatalmi erőszak alkalmazásának hívei. Ugy
 tudjuk, hogy Lukács sohasem tartozott az
 olyan rövid látók közé, a kik alkotmányos
 államban erőszak alkalmazásával, a jogi és
 törvényes biztosítókat teszik illuzoriussá.
 Épen ezért szoros kapcsolatba nem léphet
 azzal a csoporttal, a melynek Tisza gróf a
 vezére és bálványa.

A kibontakozás felé csak is az rövidíti
 meg az utat, ha komoly garanciát kap az
 ellenzék arra nézve, hogy Lukács is szüksé-
 gesnek tartja a választói jog reformját. Ha
 figyelembe veszi a nemzet érzelmeit, vágyait
 és törekvéseit mindazokban a kérdésekben,
 a melyek anyagi és erkölcsi haladásunk és
 fejlődésünk körébe tartoznak. Ha nem pusztán
 bécsi, vagy osztrák politikát folytat,
 hanem ezt a nemzeti irányu politikával
 hozza összhangba.

Kell már valami irányban változnia a
 helyzetnek, mely négyszáz esztendő óta
 csak az osztrák érdekek kiszolgálását tartotta
 feladatának. Mi nem várjuk Lukácstól a
 nemzet felszabadítását, de várjuk a nemzet
 igazának és törvényes jogainak elismerését
 és érvényesítését. Az ellenzék csak ebben
 az esetben biztosíthatja Lukácsnak is a par-
 lamenti békét.

Való-e a tagosítás

— Etédnek? —

— II. Válasz. —

E címmel Bálinth Zoltán az etédi Ol-
 vasó-kör helyiségében erős hangú előadást
 tartott, amely alkalmas arra, hogy az értel-
 mesebb birtokosok életbiztonságát kétségessé
 tegye.

Előadása sokkal szelidebb kifejezésekkel
 a „Székely-Udvarhely“ ez évi 22., 23. és 24.
 számaiban is megjelent.

A tagosítási eljárás lényegét ma a tör-
 vénynek igen kedvező és minden visszaélést
 kizáró rendelkezése adja meg. A mai tör-
 vény szerint, ha egy vagy több birtokos kéri
 a tagosítást, a földmivélsügyi miniszter szak-
 bizottságot küld ki a határ bejárására. En-
 nek tagjai: az előadó, a műszaki közeg, a
 gazdasági felügyelő, az erdőfelügyelő, a fő-
 szolgabíró és a gazdasági bizottság tagja.

Ez a bizottság bejárja a kérdés alatt levő
 határt, véleményét felterjeszti a miniszterhez,
 aki a szakvélemény alapján megállapítja,

hogyan hasznos-e, célszerű-e a tagosítás vagy nem?

Bálinth Zoltán olvasóköri előadó és cikkíró ur elébe vág az eseményeknek. A jelzett nagy miveltségű szakbizottságon felül érzi magát — úgy látszik — és a miniszter helyett kimondja, hogy: nem!...

Bámulatos, hogy a ki a gazdaságot nem ismeri, az nyilatkozzék így. Pedig véleményével úgy járhat, mint a cigányurdé, ki azt állította, hogy az őzhus milyen jó s mikor kérdezték: honnan tudja? Azt felelte reá: Ápám hallotta a bögését...

Merész és valótlan állítás, hogy a tagosítás rendén a nagybirtokosok a határszállon levő kopárterületeiket a falu mellé összpontosíthatják s a kisbirtokosok onnan kiszorulnának. Hiszen a törvény épen ellenkezőleg a kisbirtokosokat a falu mellé, a nagybirtokosokat a saját községük felől és a helybeli nagyobb birtokosokat pedig a határszélekre utalja. A tagosítással a legelő nem-hogy megszűnne, sőt a közlegetőt a tagosítandó határból első sorban kell kiszakítani és feljavítására pénzt adnak.

Azt is mondja az előadó-cikkíró, hogy a nagybirtokosnak a tagosítás jó, de a kisbirtokosok tönkre mennek; ő pedig a kisbirtokosok ohajtja boldogítani. Hát aztán Bálinth Z. nem tapasztalta, hogy az igazságszolgáltatásnál a kis- és nagybirtokos is egyenlő!

Ha utána néz, láthatja, hogy mindenki a vagyona mennyisége szerint fizeti az adót és hordozza a közterheket. Ha a kisbirtokos a falu mellé kapja birtokát, mikép a törvény ezt rendel, azzal boldogul, mert az olyan lesz, mint a veteményes kert. Sokkal több jövedelmét hoz kevesebb iga és kézi munkája mellett, mint most a hármass forduló határban, mikor ott birtokának harmad része állandóan gyomgyökeret nevel. Könnyebben mivelheti akkor bármiféle terménynek, mint azt a bolgárkertészet igazolja.

Míg a nagyobb birtokos ezzel szemben a határszállon, hegyeken, jóval több költséggel, igájával, drága cseléd és tökéletlen napszamos munkásaival dolgozik, addig a kisbirtokos kevés kiadással, a falu mellett levő birtokán kényelmesen, tetszése szerinti időpontban, mint a jógazdasszony a veteményes kertjét ápolhatja, gondozhatja földjét.

Ezekből józan ésszel bárki megállapíthatja, hogy hol az igazság.

Téves a tagutakról mondott véleménye is, a melyben holmi 400 hold birtok elveszéséről mond gyermekmesét. A tagut minden tag végén megy és ez a tagtulajdonosoké is. Azon csak takarodáskor járnak szerkkel. Egyébkor nem szükséges. Addig a fű felnő rajta és mindenik tulajdonos az ut közepéig lekasálja állatainak s így abban sincs kára nekik. Ellenkezőleg van tehát a kérdésnél is a tényleges igazság, mert a mostani dűlőutakkal, valamint a tizenkétezeröttszáz hosszabb és szélesebben fekvő barázdákkal, mely összességében egy pár száz holdat kiteszen s a melyek a birtokosok között megoszlanak, épen szaporodik a mivélés alá kerülő földterület.

Furcsa állítás az is, hogy Etédől Kőröspatakig a patak mellett 120 hold föld van és abból mégis 500 holdat veszélyeztet a patak. Ez nyilván tollhiba lehet. Ugyanilyen a 19 patak is, mert hiszen a falun felül eddigelé csak kettő van: a Firtos és Kűsmőd vize, mely a faluközt egyesül; alól pedig egy patak megy Kőröspatak felé. Árok, csermely van, de patak nincs. A patak földet ugyan moshat el s ez történik is, de terménybeli kár alig volt.

Csodálatos, hogy ha olyan rossz a tagosítás és annyi csalás van azzal, hogyan történt az ország községei közül kilencvennyolc százalékában mégis meg a tagosítás! Megmondom. Sok példa van reá, hogy többen, kik a tagosítást elleneztek, most semmiért

vissza nem mennének a tagosítatlan birtokukban. Inkább örvendenek a jobb és könnyebb termelés s az ebből kifejlődő állattenyésztésnek. Hiszen a bikakiállításokon is ők viszik el a díjakat.

A tagosítási költségekkel sincs miért ijesztgetnie a gazdaközönseget. A költségeket az állam fedezi és mindössze 20 százalékot fizettet. A többi 80 százalékot pedig 8 év alatt közadók módjára fizetik. Aki a reá eső költségeket előre fizeti egyszerre 15, aki két részben fizeti 10 százalék engedményt kap. Ezt az előnyt azért nyújtja az állam, hogy a gazdaközönseget rávezethesse az interzivebb és hasznosabb földmivélésre, mert csak erős gazdák vállain lehet erős Magyarországot felépíteni!

Bálinth Zoltán előadó-cikkíró ur tudhatná hogy Udvarhelyvármegyének is ötvenhét községében a tagosítás megtörtént, holott az etédi határnál sem nagyobb, sem szebb fekvésű talán egy sincs Maga Székelyudvarhely város is tagosított. Lehetetlen hogy a tagosított helységeiben ne akadna volna olyan okos ember, ki — ha a tagosítás csakugyan annyira káros cselekmény lenne, mint a hogyan állítja — a kisbirtokosok veszedelmét megakadályozni ne törekedett volna, hogy tönkre ne menjenek és baza nélkül maradjanak.

Cikkével valószínűleg reám utazott, mert közelmúltban egy hírlapi cikkemből olvashatta milyen terhes a régi gazdasági rendszerünk és feltételezhette, hogy rendíthetetlen híve vagyok a tagosításnak. Mert szent meggyőződése az, hogy minden kisbirtokos csak tagosítással boldogulhat mivel ezzel birtokának ura lesz.

Azt is tudhatja másfelől, hogy én szavamot adtam arra, miszerint ily ellentétes községnek a tagosítását kérelmezni nem fogom. Ennél fogva tehát oka nem lehetett, hogy reám és elvtársaimra felizgassa Etéd népét, hogy meggyilkoljanak.

G — L —

Méhészet.

A m. kir. földmivélésügyi Miniszterium által Marosvásárhelyen létesített minta méhesen az erdélyrészi kigazdák számára 1912. május 6-tól május 14-ig tanfolyam fog tartatni.

A tanfolyamon résztvevők ellátási napi 2 koronát kapnak. Ezen kívül a szegénysorsu és távollakó hallgatók utiköltség megtérítésben is részesülnek.

A résztvenni szándékozók felhivatnak, hogy bélyegmentes kérésüket az Erdélyrészi (székelyföldi) miniszteri kirendeltséghez címelve a Marostordavármegyében lakók közvetlenül Marosvásárhelyre, a szilágyvármegyiek Buchvein Béla kirendeltségi megbízott címére Zilah, a kolozsvármegyiek Dr Cséser Lajos kirendeltségi megbízott címére Kolozsvár, a kisküküllővármegyiek Beliczay Sándor kirendeltségi megbízott címére Dicsőszentmárton, a tordaaranyosvármegyiek Mayerffy György kirendeltségi megbízott címére Torda, az alsófehérvármegyiek Putnok József kirendeltségi megbízott címére Nagyenyed, a háromszékvármegyiek Benkő Pál kirendeltségi megbízott címére Sepsiszentgyörgy, a csikvármegyiek Kiss Ernő kirendeltségi megbízott címére Csikszereeda, az udvarhelyvármegyiek Székelyhidy Viktor kirendeltségi megbízott címére Székelyudvarhely mielőbb nyujtsák be.

— **Dalegyletünk Erzsébetvárosán.** A székelyudvarhelyi „Székely Dalegylet” Erzsébetvárosán, a Takarékpénztár-szálló nagytermében tartandó táncal egybekötött műsoros estélyen közreműködik. Az estélyt május 5-én rendezi az erzsébetvárosi „Polgár Otthonkör”.

E NAP

Hétfő április

Hugó pk.

az új évnegyed kezdete — Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem előtt áll a magyar nemzet. — Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, független, bátor szavú újság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által vissza szerezhetjük elkobzott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót; mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f.

HÍREK.

— **Kitüntetés.** A király — mint a hivatalos lap mai száma közli — Szombathelyi Lajos székelyudvarhelyi rendőrkapitánynak sok évi buzgó szolgálata elismerésül a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

— **Szobotka Rezső** műszaki tanácsos, az államépítészeti hivatal főnöke Székelyudvarhelyről — saját kérésére — Budapest székelyfővárosba helyeztetett. Eltávozását a köz érdekében sajnáljuk. Az ő ideje alatt feltűnő módon fejlődött közlekedési ügyünk és vidéki postakézbesítési viszonyunk. Bizonyos önállóság, mérnöki férfiaság volt tetteiben s ezt nagyra becsültük; noha tőlünk érthetetlen okokból elszigetelte működési körét. Kísérje szerencse útjában! Helyettesítésével a miniszter Leichtner Gyula főmérnököt bizta meg.

— **Művészestély.** Dr Csányi Aurél színművész 6 hónapos művészi körutjáról hazatérve, Székelyudvarhelyt e hó 27-én (szombat) este 8 órakor Barkóczy Albert „Hungária” éttermében magas színvonalon álló művészestélyt rendez. Az estélyen párisi mintára scenirozott számokat fog bemutatni, továbbá tragikus és komikus színpadi alakításokat. Mi, akik ismerjük Dr Csányi Aurél művész tehetségét és sikereit, az estélyt, mely igen élvezetesnek és változatosnak ígérkezik, bátran ajánljuk a nagyközönség figyelmébe. Az estély egyes számai után, a szünetek alatt cigányzene lesz. Beléptidij nincs. Felmentő jegy ára 1 korona.

— **A Székely Dalegylet zenekara.** Már hetekkel előbb mozgalom indult a Székely Dalegylet kebelében, hogy egy műkedvelő zenekart szervezzenek. A megindult kísérletek sikerre vezettek, mert mintegy tizenheten jelentkeztek a zenekarban való részvételre. A jelentkezők többen eredetileg is tagjai voltak a dalegyletnek, de ezeken kívül a legjobb zeneértők közül is sokan siettek az új kulturális alkotás létrehozására. Az új zenekar a r. kath. főgimnázium zenetermében e hó 18-án tartotta első próbáját, mikor is több klasszikus darabot már első látásra jeles együttesben játszottak, s ezek után a népdalokból állították össze egy igen hatásos egyveleget. Ez első próbának megfelelően továbbra is páruzámosan fogja mivelni a zenekar úgy a műzenét, mint a népzeneét. Első nyilvános felléptét a dalegylet pünkösztmásodnapi hangversenye alkalmára tervezi. (Mult számunkra későn érkezett. Szerk.)

— **A székely kereskedelmi és iparkamara ülése** holnap (pénteken) d. u. 3 órakor Marosvásárhelyt, saját székházában lesz. A tárgysorozat 28 pontból áll.

— **Kovács Palék távozása.** A földművelésügyi miniszter Kovács Pál m. kir. főerdőmérnököt — saját kérésére — Pécs sz. kir. városba helyezte át még a múlt év végén. A közlésteleiben álló főerdőmérnök e napokban ide utazott és családját is a ma reggeli vonattal elköltöztette. Őszintén kívánjuk, hogy a kellemes délvidéken úgy a maga, mint a kedves családja is édes otthoni találjon és a vadregényes Székelyföldről se feledkezzenek meg.

— **Iparosok tiltakozó gyűlése.** A pozsonyi iparosok az ipartestület székházának nagytermében tiltakozó gyűlést tartottak az 1907. XIX. t.-c.-nek főleg a balesetbiztosításra vonatkozó része ellen. Bojkovszky Márton határozati javaslatot terjesztett elő, melyben nevezett törvényt az iparosokra nézve károsnak tekintik, ennél fogva a betegségyelési ügy újjászervezését kéri. Megkeresik az ipartestületek országos szövetségét, hogy ez ügyben újból írjon fel a kereskedelmi miniszterhez. Egyben felszólítják az országos szövetséget, hogy ha a mozgalomnak nem lesz sikere, készítse elő az egész országban a járulékok fizetésének megtagadását. A határozati javaslatot egyhangúlag elfogadták, majd elhatározták, hogy küldöttségileg kéri fel a város polgármesteret a balesetbiztosítási díjak behajtásának méltányos kezelése érdekében.

— **Iskolakötelesek száma Magyarországon.** A legutóbb kiadott hivatalos statisztika adatai szerint Magyarországon 3.125.000 tan köteles el, ezek közül 655.000 gyermek nem iratkozott be semmi fele iskolába (!), mert még mindig nincs elég elemi iskola nálunk. Az összes iskolákba 2.462.000 gyermek jár, egy-egy iskolára tehát 149 tanuló esett. Hogy ezen adatok után mily sivár a mi helyzetünk, s mily elmaradott kulturánk, az csak akkor tűnik ki igazán, ha összehasonlítást teszünk a mi kulturállapunk és a külföld művelt államaié között. Így, amíg nálunk egy iskolára 149 tanuló jut, Finnországban csak 41, Olaszországban 62, Franciaországban 64, Bulgáriában 112. Ez utolsó adat különösen bántó reánk nézve, mert azt mutatja, hogy még Bulgáriában is több érdek van a kultúra és népnevelés iránt, mint nálunk. De ott viszont az ország boldogulását és népének jólétét nem véderőjének gondolkodás nélküli és végtelen fokozásában látják. Az pedig, hogy több mint félmillió gyermek nem járhat iskolába, de nem azért, mert iskolakerülő volna, vagy mert szülei már hat éves korában munkára szorítanak, — amely két eset csak igen kis számot tesz ki — hanem, azért mert az állam nem épít iskolát, ez páratlan minden kulturállamban, de nemcsak páratlan, hanem hihetetlen lenne egy művelt országban, hogy a nép véres verejtékkel kisajtolt pénz- és véráldozata után még arra sem tarthat igényt, hogy gyerekeinek az állam iskolát építsen.

— **Madarak védelme.** Mivel igen sok panasz érkezett a földművelésügyi miniszteriumhoz, hogy az ország egyes vidékein a madarakat védő és a madártojások elszedését tiltó rendelkezések dacára a hasznos szárnyas vadakat pusztítják és különösen ezek tojásaiból eladás vagy kiköltés révén üzletet folytatnak, amivel az egyaránt érdekes és értékes vadfajokat helyenként immár teljesen kipusztították, a miniszter újabb rendeletet bocsátott ki. A rendelet felszólítja az ország valamennyi törvényhatóságát, hogy a már eddig kiadott miniszteri rendeleteket a közérdek megóvása érdekében a legnagyobb erélyvel és figyelemmel hajtsák végre és utasítja, hogy a legnagyobb szigorral hassanak oda, hogy a tojáslopások, azokkal való üzérkedések, illetve azok szállítás és bárminő módon történő forgalomba hozatala megakadályoztassék és azok elkövetői és az elkövetésben részes tettes társak is a náluk talált bibiotojások, vagy egyéb vadtojások elkobzásán kívül a legszigorubb büntetéssel sújtassanak. A tojásgyűjtésre kiadandó hatósági engedélyeknél nagy óvatosságra inti az illetékes hatóságokat és a kérelem indokainak szigorú megvizsgálására utasítja.

— **Székely iskolásfiúk, mint kukorica termelők.** A Budapesten rendezendő 1913-ik évi országos kukorica-kiállításnak érdekes látványossága lesz a székely iskolásgyermek által termelt kukoricafélések bemutatása. A székely iskolai növendékek buzdítására, amerikai példa után indulva, a budapesti Péterfy-asztal két nagyobb díjat tűzött ki, mellyel a két legszebb és kukoricát termelő székelyföldi tanulót tüntetik ki. Az iskolásfiúk kukoricatermesztését a tanítók vezetik, a kik nemesített vetőmagot Péterfy Tamás írótól (Budapest, IX. Köztelek) kaphatnak. A termést a Marosvásárhelyen rendezendő bírálati kiállításon választják ki.

— **1635 halottja van** az elsüllyedt Titanic halálhajónak. 705 utast menthettek meg csak. Smith kapitány és a hajóépítő mérnök a süllyedés előtt föbelőtték magukat.

— **A székelykereszturi m. kir. állami tanító-képzőintézet I. osztályába az 1912—1913. iskolai évre** felvesszünk 36 olyan ép-testű, ép szervezetű, egészséges ifjút, akik 14-ik életévüket betöltötték, de 18 évesnél nem idősebbek és a gimnázium, vagy a reáliskola, vagy a polgári iskola legalább 4 alsó osztályát, vagy a felső népiskolát jó sikerrel elvégezték, vagy a jelen év június hó végéig elvégzik. Az I. évesek részére rendszeresített kedvezmények ezek: 12 teljes ingyenes ellátás, 10 féldíjas ellátás (havi 14 K fizetés mellett), 2 évi 140 K ösztöndíj-kedvezmény és 12 teljes díjfizetéses hely (havi 28 K fizetendő teljes ellátásért). Ezen kedvezmények kitűnő és jeles előmenetelű növendékeknek fognak adományoztatni. A bentlakók ingyen lakást, fűtést, világítást és mosást élveznek. Ingyen gyógykezelésben minden rendes tanuló részesül, azonban a gyógyszerek ára részben vagy egészben megtérítendő. A felvételért sajátkezűleg írt és 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodások a nm. vall. és közokt. miniszter urhoz címezve jelen év május 31-ikéig alutirothoz küldendők be. A II., III. és IV. osztályba csak azok vétetnek fel, akik a megelőző évfolyamot intézetünkben, mint rendes tanulók sikeresen elvégezték. Minden folyamodó mellékeljen egy helyesen megcímezett levelborítékot is, hogy a nagy szünetekben a felvételi értesítést, esetleg az okmányait biztosan megkaphassa. A felvételtől szóló értesítést minden folyamodó a miniszteri döntés leérkezése után azonnal fogja megkapni (legkésőbb augusztus 20-ig). Bővebb felvilágosítással szíves készséggel szolgál: UJVÁRI MIHÁLY, állami tanító-képző-intézeti igazgató Székelykeresztur.

— **Öngyilkos ápolónő.** Szabó Borbála ápolónő, ki az udvarhelyvármegyei közkórházban volt ápolónő, e hó 23-án reggel 4 óra körül megmérgezte magát a Nagyküküllő folyó partján és meghalt. Hat óra felé a járókelők találták meg holttestét s azután beszállították a közeli vármegyei közkórházba. Tettének oka ismeretlen. Kötelességeit mindig pontosan teljesítette és ezért felebbvalói nagyrabecsülték. Végzetes cselekménye tehát nagy részvétet keltett mindenütt, a hol ügybuzgalmát ismerték.

— **A nagyszabonyi tanítóképzőintézet I-ső osztályába a következő 1912—1913. iskolai évre** felvételért folyamodhatnak 14. életévüket betöltött olyan leányok, kik a felső leány-népiskolát, a polgári- vagy felsőbb leányiskola, vagy a gimnázium négy alsó osztályát sikerrel végezték. Felvételi vizsgálat nélkül, de pályázati kérvények alapján történik a felvétel. A felvételi kérvényhez a következő okmányok csatolandók: 1. Keresztlevél. 2. Iskolai bizonyítvány a megelőző tanévről s az idej első félévi értesítő. Az évvégi bizonyítvány június hó 30-áig feltétlenül beküldendő. 3. Orvosi bizonyítvány a folyamodónak a tanítói pályára alkalmas voltáról. A kérvényben kiteendő, hogy bennlakó vagy bejáró akar-e lenni a növendék. Belső lakási havidíj 38 korona. A kérvényeket az intézeti igazgatósághoz június hó 15-ig kell benyújtani. A felvétel július hó első napjaiban lesz elintézve, miről az érdekeltek azonnal érte-

sítést nyernek. Az I-ső évfolyamra fölveendő növendékek közül kilenc növendék 120—120 korona ösztöndíjat nyer. Az ösztöndíjas helyre folyamodók szegénységi bizonyítványt is mellékeljenek. A II., III. és IV. osztályba szintén vehetők fel új tanulóik, ha kimaradás folytán hely türesedik. A belakásról prospektust szívesen küld az igazgatóság. Nagyszabony, 1912. április 15-én. DR. BILINSZKY LAJOS tanító-képzőintézeti igazgató.

— **A zárt táviratlap.** A közönség nagy részének nincs tudomása arról, hogy a postán a zárt levelezőlapok mintájára zárt táviratlapok is vannak forgalomban, a mit akár-melyik posta- és táviróhivataloknál 62 fillérért lehet kapni. Az ezekre írt táviratokat az oly helyeken is, a hol táviró nincs, a postahivataloknál, ezenkívül a mozgó- és kalauzpostáknál, sőt akár-melyik levélgyűjtő-székrenyékbe való bedobás útján is föl lehet adni. Ha a távirat díja a hatvan fillért meghaladná a föladónak a díjtöbbletetnek megfelelő értékű postai levéljegyeket a táviratlap e célra kijelölt részére kell fölragasztani. Az eljárásnál szükséges tudnivalókról egyébként a levelezőlap alakú zárt táviratlap hátsó oldalára nyomtatott figyelmeztetés kellően tájékoztatja a közönséget.

— **Uj szer a köszvény ellen.** A wiesbadi belgyógyászati kongresszuson Flesch János berlini egyetemi tanár hazánkia előadást tartott a radiummal sokkal olcsóbb és erősebb thorium-oidatról, amely a verbe fecskendezve, mindenféle daganatra roncólólag hat. Hogy e roncolás vegleges gyógyeredményeket ad-e, azt ma megmondani nem lehet. Csodálatosak és biztosak azonban az eredmények a fehérvérüségnek és a verszegénységnek. Sokkal határozottabban, mint a radium, gyógyítja meg a thorium a csusz és a köszvényt. A hígysav a thorium behatására rövid napok alatt tömegesen ürül ki a szervezetből. További előnye még a thoriumnak, hogy az anyagcsereét óriási módon fokozza és rohamosan lesóványítja az elhízott köszvényes embereket. Az óriási kísérleti anyagról beszámoló előadást a jelen volt tudós gyülekezet kitörő tapsal honorálta.

— **A két Balázs és két Lajos.** Ez a kétszeres név, nem négy, hanem két székely nevet jelent. Nevezetes pedig azért, mivel tulajdonosai a minap olyan nagyot mulattak, hogy annak utóize még csak ezután következik a székelyudvarhelyi járásbírósg büntető-osztályánál. Mulatozás közben találkozott Péterfi József államépítészeti hivatal-szolgával. Ekkor már alaposan be voltak csudálkozva. — „Gyere edes pajtás, kísérj haza” — mondotta a két Balázs. Péterfi megszanta őket és hármában vonultak a Szent-imre felé. Mikor Ritter Lipótné korcsmájáig értek s megéreztek a szesz illatát, sehogy sem tudta tovább vinni a jámbor Péterfi az atyfiakat. Okvetlenül megakarták vendégelni a jólelkű kísérőt és valóságos sérelemnek tekintették Péterfi szabadkozásait, akinek — a békeség kedvéért — végül is engednie kellett. A hálás szikulusok sört kértek s addig-addig kínálgatták Péterfit, míg a végén a sörös üvegeket is a fejébe kezdettek illesztgetni — nagy szeretetükben. Ez a barátság igazán maradandó emlékü, a mennyiben orvosi vélemény szerint: 16—18 nap szükséges a Péterfi arcán ejtett üvegcsókok nyomainak beforrasztására... Ezzel a tragikomikus székely barátsággal a bíróság közelebből foglalkozik.

— **Olcsó és szép kiadása róm. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papiros-, író- és rajzszerszűzetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Szerkesztői üzenetek.

G. S. Szováta. Nagybecsü közleményeit hálás köszönettel vettük. A tagosítás kérdéséről szólót e számra későn kaptuk. Jövőre adjuk. Szíves üdvözlét!

A vasut ügyében igyekeztünk más oldalról is információt szereznünk. Nyugodt lehet, hogy bennünket elfoglaltság nem vezet és egyedül a közérdek fogja irányítani magatartásunkat.

Eladó ház Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 108 a. sz. alatt, 3 szoba, konyha, kamra, pince és kert külön udvarral. Bővebb tájékoztatást Márton Dénes földésznel Kossuth utca 79. sz. alatt.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdeti, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő bevételekénél és megrendeléseikénél a „SZÉKELY UDVARHELY” c. ujságot felemlíteni szíveskedjék.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedő.

ta legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morát, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, ez az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne.

A Talmud kivonatos, de szó szerinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. **Ára 10 korona.** Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában
Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Unitáriusoknak

igen becses a Demeter Dénes k rácsonfalvi lelkész által írt **Konfirmációi Emlék**, melyet az E. K. T. 280-902 sz. a elfogadott és országos használatra ajánlott. E gazdag tartalmú, igen sok keppel díszített könyv ára füzve 40 f, kötve 60 fillér. Kapható Betegh Pál könyvkiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.

2796—912 ttkvi. sz.

Hirdetmény.

Abásfalva községre néve az 1892. XXIX. t.-c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogainak a tklj könyvekbe való bejegyzése és a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztetén,

ez azzal a felhívással tétetik közzé:

1. hogy mindazok kik az 1886. XXIX. t.-c. 15 és 17 § ai alapján ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII.

t.-c. 5 és 6 § aiban és az 1891. XVI t. c. 15 § a) pontján foglalt ki egészítései is — valamint az 1889. XXXVIII t.-c. 7 §-a és az 1891. XVI t.-c. 15 § b) pontja alapján történt törlessek érvénytelenségét kimutathatják e végből törleszi kereseteket hat hónap alatt vagyis 1912. évi november hó 2. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után idított törleszi kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvankönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX t.-c. 16 és 18 §-ainak eseteiben ideértve az alábbi §-nak az 1889. XXXVIII t. c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítései is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis 1912. évi november hó 2. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog,

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül

az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvankönyvi jogait bármely irányban sértve velük, ide értve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. évi XXXVIII. t.-c. 16. § alapján történt bejegyzéseket sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912. évi november hó 2. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvankönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelménekül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak a, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak, az eredeteket a telekkönyvi hatóságnak átvehetik.

A kir. járásbíróság telekkönyvi hatóság.

Oklánd, 1912. évi április 17-én,
DR FÖLDES s.k. kir. bíró

A kiadmány hiteléül:
Wermescher ttk. vezető.

Ha esinosan akar öltözködni,
minden szükségletét jól fedezi

Hirsch Rudolf férfi és női divatárúháza

Nagy választék minnennemű férfi, fiu, női és leányka készruhákban női, kosztümök, tavaszi kabátok, pongyolák és különféle bluzokban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatcikkekben.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és virágos levedpapirok és boritékok, leved-kártyák, gyász- Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel, levedpapirosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabíróági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levedpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, esomágló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papirkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden sulyban. Hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegyárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Börtárcák, pénzes-érszények, okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. Ironok, fekete, szine ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, foltiszító, bron.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek stb. Hang-győző-sípek és orgonák. Monogramok fehérnemű és levedpapijelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, otyák. Ajtótáblák és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), dárcsa és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzó, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszögek, kapesok stb.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely